

C. Vallespir, 162
08014 Barcelona
Tel. + 34 93 490 81 46
Fax + 34 93 490 40 67
www.maristes-cat.es/sed
www.sed-ongd.org
sed@maristes-cat.es

Exposició de fotografies del projecte SED

Formació de mediadors familiars a la zona del Chaco Paraguai

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

Aquesta exposició recull informació del projecte de cooperació "Formació i capacitació de mediadors i mediadores familiars" a la zona del Chaco paraguaià, al qual l'ONGD SED dona suport i que forma part de la tasca que el Vicariat Apostòlic del Pilcomayo desenvolupa al Chaco paraguaià.

Si vols saber més sobre el Vicariat, pots anar a www.vicpilcomayo.org.py. I si vols saber més de SED, pots consultar les pàgines següents: www.sed-ongd.org i www.maristes-cat.es/sed.

1

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

El projecte de "Formació i capacitació de mediadors i mediadores familiars" es desenvolupa al Chaco paraguaià, una extensió que correspon a gairebé més de la meitat del territori del país, similar a la meitat de la península Ibèrica. El riu Paraguai divideix el país de nord a sud. La part oriental limita, al nord, amb el Brasil i, al sud, amb l'Argentina. La part occidental limita, al nord, amb el Brasil; al nord-oest, amb Bolívia i, al sud, amb l'Argentina. El país té una població estimada d'uns 6.000.000 d'habitants, 250.000 dels quals viuen al Chaco. El Chaco és una zona desèrtica a la qual els habitants del país anomenen "desert verd" perquè presenta una vegetació caracteritzada per un matoll molt espinós. Un dels arbres típics de la zona és el "samu'u", que es caracteritza per tenir un tronc espinós i molt ample que li permet reservar aigua.

2

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

El projecte es duu a terme al territori geogràfic que comprèn tot el Vicariat Apostòlic del Pilcomayo (VAP), la seu del qual es troba a la ciutat de Mariscal Estigarribia. Aquesta regió inclou tot el Departament de Boquerón i la part nord del Departament de Presidente Hayes. En aquesta part del país, les comunicacions són precàries i solament hi ha una carretera feta amb paviment d'asfalt, que uneix la capital, Asunción, amb Mariscal Estigarribia. Les altres carreteres o "rutes" (tal com les anomenen els autòctons del país) són de terra i els desplaçaments, que generalment ja són llargs i difícils, durant l'època de pluges són impossibles, per unes rutes que esdevenen impracticables per a qualsevol tipus de vehicle.

3

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

L'obra del Vicariat Apostòlic del Pilcomayo es desenvolupa sobretot en els camps de l'educació i de la salut:

- 18 escoles indígenes (més de 1.000 alumnes i 47 mestres)
- 5 escoles no indígenes (més de 1.000 alumnes i 30 mestres)
- 2 internats (300 alumnes i 15 mestres)
- 5 escoles (més de 300 alumnes i 41 mestres)
- 1 batxillerat tècnic agropecuari (64 alumnes i 7 mestres)
- 1 institut de formació docent (20 alumnes i 6 mestres)
- 5 dispensaris (5 infermeres i 2 auxiliars d'infermeria)
- 35 promotors i promotores de salut
- 34 parteres empíriques (sense formació universitària)
- 20 xamans

4

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

El Vicariat Apostòlic del Pilcomayo és dividit en cinc parròquies, constituïdes, la gran majoria, per indígenes i autòctons del país o de països limítrofs, sobretot paraguaians i brasilers.

Dins d'aquestes parròquies, els habitants, siguin indígenes o no, s'agrupen per ètnies. Normalment, els indígenes s'instal·len en comunitats, i el nombre de persones que les forma oscil·la entre les quatre-centes i les vuit-centes.

5

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

Al Vicariat Apostòlic del Pilcomayo conviuen nou ètnies, amb una cultura i una llengua pròpies. En total són quaranta-dues comunitats indígenes que per ètnies es distribueixen de la següent manera: vint-i-una comunitats de paraguaians i la resta de nivaclé, guaranís, guaranís nyandevas, manjui, enenlhit, angaité, lengua, ayoreos, sanapana i brasilers.

6

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

El nombre de parròquies que hi ha al Vicariat Apostòlic del Pilcomayo és de cinc. Cada parròquia té membres de diferents ètnies que, a la vegada, formen diferents comunitats, les quals acostumen a estar separades per bastants quilòmetres.

- Inmaculada Concepción de Pedro P. Peña
Grups ètnics: Manjui, Nivaclé i Guaraní
- San Leonardo de Fischat
Grups ètnics: Nivaclé i Paraguaians
- San Eugenio de Mazonod de Teniente Irala (25 Leguas)
Grups ètnics: Paraguaians
- Santa María de Mariscal Estigarribia
Grups ètnics: Nivaclé, Guaraní, Manjui, Enenhit, Angaité, Ayoreo i Paraguaians
- Nuestra Señora de la Victoria de Campo Aceval
Grups ètnics: Nivaclé i Paraguaians

7

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

La revista electrònica *Jaku'eke*, de l'Agència Informativa Jove del Paraguai, en un dels articles publicats en el número corresponent al 22 d'abril de 2003, amb referència a una acció per millorar el règim de vida dels habitants del Chaco, escriu el següent:

"El passat estiu el Departament de Boquerón va ser declarat en situació d'emergència a causa de la sequera que patia la regió. Segons informacions provinents de fonts pròpies, es va arribar a alguns acords, entre els quals la Comunitat Econòmica Europea (CEE) atendria les despeses d'una de les mesures pal·liatives, consistent en la instal·lació de 52 tancs per potabilitzar aigua en diferents comunitats, cada un amb un cost de 1.250 dòlars USA. [...] Els tancs finalment van ser col·locats i la majoria de la gent consultada es preguntava què eren i per a què servien. [...] El desig de canviar algunes situacions al Departament ha de ser tal que els mateixos 'chaqueños' es vegin involucrats i se sentin protagonistes de les seves accions col·lectives."

8

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

La sequera és un dels problemes que pateix aquesta zona. El text que segueix a continuació és un fragment d'un article publicat al diari *Últimas Noticias*, en el número del 10 d'agost de 2003:

"La colònia indígena La Patria (a 120 km de Mariscal Estigarribia), integrada per nadius de l'ètnia Angaité i de l'ètnia Sanapaná, està essent castigada per la sequera i per una estranya malaltia de la pell que fins al moment ha afectat cinc adults. Félix Navarro, líder de la comunitat de l'ètnia Karova Guasu de la mencionada colònia, va explicar la caòtica situació en què es troba la seva colònia a causa de la sequera: 'L'any passat van morir moltes persones per ingerir aigua contaminada. La poca aigua que encara queda és bruta i insalubre i l'hem d'utilitzar diàriament. Necessitem que ens enviïn aigua, ¿o és que les autoritats esperaran que alguna persona mori per actuar?'."

9

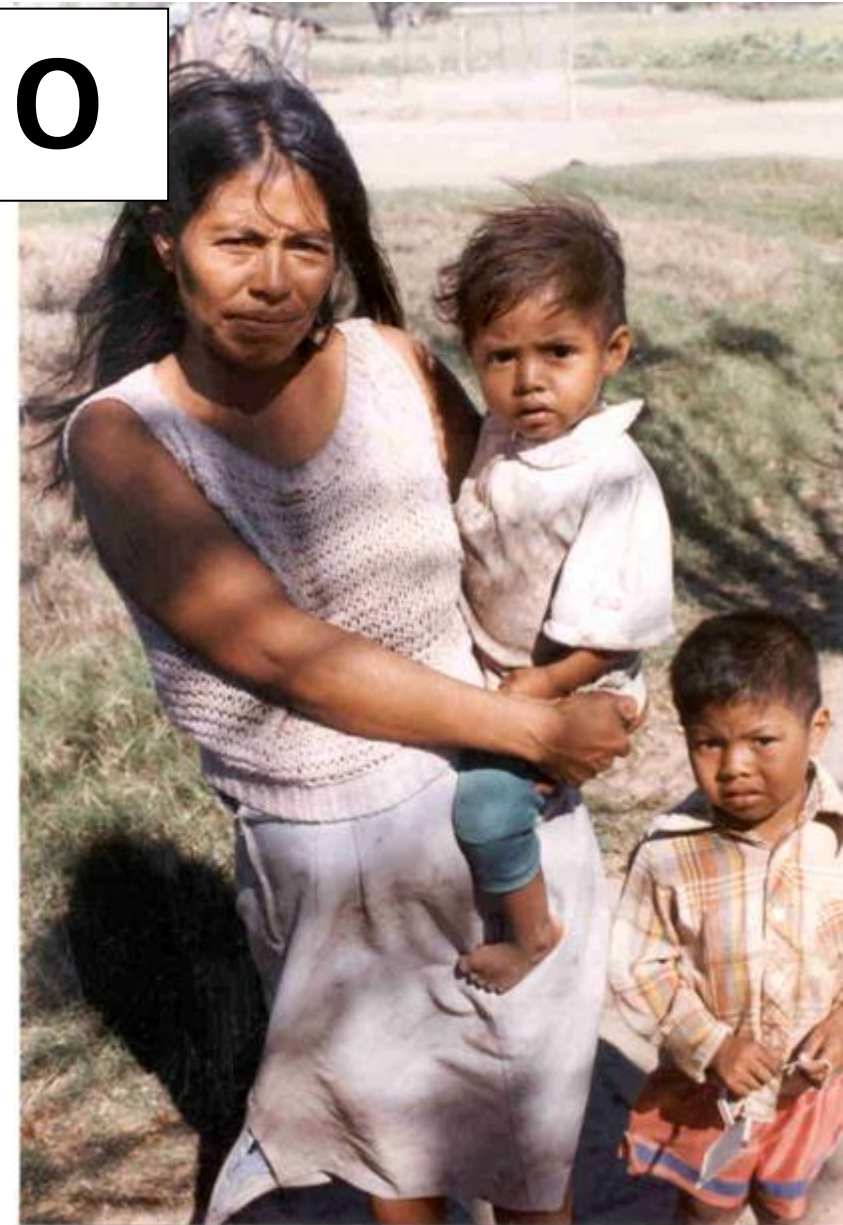

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

Carolina Ravera, coordinadora del Projecte d'Advocacia del Fons de Població de les Nacions Unides, denuncia:

"Sens dubte, l'embaràs adolescent és una problemàtica que afecta un nombre important de les nenes del nostre país. El Ministeri de Salut Pública registra que de les cent trenta-dues morts maternes que van tenir lloc el 2001, quinze van ser d'adolescents. Cal tenir en compte la total irresponsabilitat dels homes davant un embaràs i la justificació d'aquesta actitud en la nostra cultura patriarcal. Sabem el cost social i personal que ha d'atendre una mare adolescent per afrontar un embaràs no planificat. En canvi, no se sap res del pare i, en conseqüència, el naixement d'un nen o nena no significa cap canvi en la seva vida. Mentrestant, la mare-nena ha d'afrontar aquesta responsabilitat, sovint ha de deixar els estudis, trencant-se el seus plans, i a més ha de fer-se càrrec de tota cura del nen o de la nena." / Catalunya

10

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

UNA MORT CADA TRES DIES

"Al Paraguai, una dona mor cada tres dies per complicacions relacionades amb l'embaràs i el part. L'índex de mortalitat maternal és un dels més alts d'Amèrica Llatina. El 2002, cent cinquanta-nou dones moriren al país per aquestes complicacions, una dada alarmant quan la majoria d'aquestes morts podrien haver-se evitat amb un bon control prenatal."

VIDA EN PÈSSIMES CONDICIONS

"Més de tres milions de paraguaians (més del 50% de la població) no té accés a l'aigua potable, el 78% de les cases del Paraguai solament té una latrina comuna i el 90% no té un desguàs enllaçat amb la claveguera."

(*Últimas Noticias*, 14 d'agost de 2003)

11

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

"Segons l'últim cens, la població indígena actual arriba quasi bé a les vuitanta-sis mil persones, s'incrementa així la franja de pobresa més important, considerant que la majoria ni tan sols realitza l'agricultura de subsistència." (*Últimas Noticias*, 25 d'agost de 2003)

Segons comenta aquest diari, durant els últims anys diverses ètnies han deixat la seva comunitat i han viatjat cap a les ciutats, fet que ha provocat que es creïn focus de mendicitat, la qual cosa indica una manca de política de reinserció de les mateixes comunitats. Avui aquests indígenes formen part dels carrers de la capital (Asunción) i de les seves rodalies, un fenomen que també es dona en altres ciutats de l'interior properes a alguna comunitat indígena.

12

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

Fa uns anys, trenta famílies de les ètnies Lengua i Sanapanà es van instal·lar al barri creat per la Pastoral Social de la ciutat de Concepción. Avui cent vuitanta persones viuen de la caritat de la gent, dedicant-se a la venda de diaris, a feines de la llar o relacionades amb l'oci... A la vila funciona una escola primària a la qual molt pocs nens i nenes assisteixen perquè han de sortir a mendicar o vendre diferents productes, i els que sí que hi assisteixen no presten atenció perquè tenen gana. La convivència entre els indígenes i els autòctons és un veritable drama, ja que aquests primers perden la seva cultura i els seus costums, i tot s'urbanitza de manera inhumana, i quan a aquests indígenes se'ls van oferir terres a prop de la ciutat, ja no van voler deixar la vida que portaven.

13

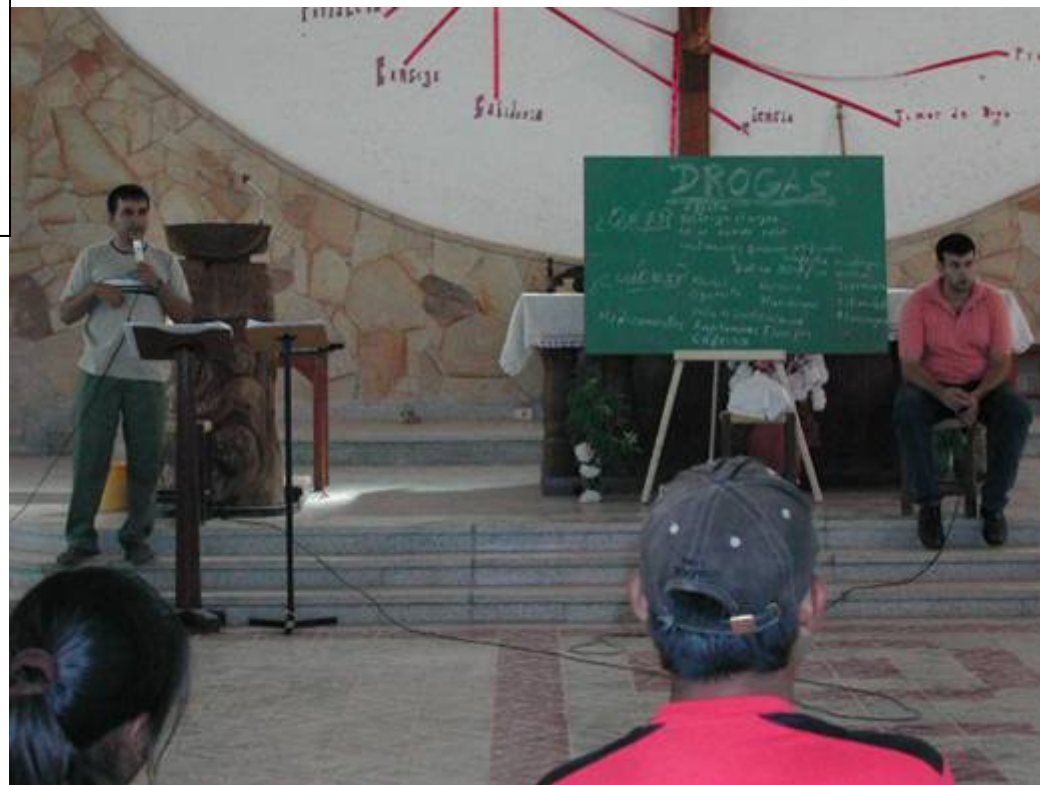

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

El Vicariat Apostòlic del Pilcomayo vol ser una eina per recuperar la identitat i la missió de les famílies del Chaco, en un moment en què s'aprecia un fort afebliment del concepte de família i en què s'estan perdent els patrons ètnics i morals de la convivència familiar. En la vida familiar, s'observen les deficiències següents:

- Inestabilitat familiar en el matrimoni, dificultat que acostumen a experimentar les parelles, que normalment s'uneixen molt joves i desconeixen el compromís matrimonial.
- Violència a les llars, sobretot envers la dona i els fills, amb la gran pèrdua de dignitat que això implica.
- Excessiu nombre de parelles que, per diverses circumstàncies, viuen en concubinat.
- Situació d'infants abandonats pels seus pares. Molts d'aquests nens i nenes passen a viure amb els avis o altres familiars.
- Gran religiositat popular basada en diverses formes externes i sense cap compromís.
- A partir del treball realitzat en el projecte "Salut i defensa de la dona a la llar", s'ha vist la necessitat de treballar valors i necessitats dins de la família.

14

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

Els objectius del projecte són els següents:

- Donar suport a la pastoral familiar de les comunitats indígenes i no indígenes al territori del Vicariat Apostòlic del Pilcomayo i afavorir la formació d'equips en les respectives comunitats, perquè dinamitzin aquesta pastoral.
- Formar parelles guies que actuïn com a mediadores familiars i que puguin acompanyar altres parelles amb problemes.
- Acompanyar i atendre parelles amb problemes o dificultats de convivència dins del seu entorn social.
- Establir una coordinadora al Vicariat Apostòlic del Pilcomayo que sigui capaç d'organitzar trobades interparroquials i que promogui nous serveis d'actuació en les parelles.

15

PROJ. MEDIADORS FAMILIARS PARAGUAI

Per aconseguir aquests objectius, hi ha el projecte d'editar uns manuals que afavoreixin la capacitat de les persones, mediadores familiars, que participen en el programa. Algunes parelles ja estan fent una tasca semblant a aquesta, però sense cap tipus de formació.

A la vegada, es vol establir un programa de capacitat que serveixi per a la formació humana de les parelles i de les persones que formen les parròquies i comunitats indígenes, mantenint la seva pròpia idiosincràsia.

En cada parròquia, es vol crear i organitzar un equip de mediadors i mediadores familiars que atengui les necessitats de les parelles que tenen o que poden presentar problemes.

Es pretén promoure una coordinadora que estudiï les situacions pròpies de cada parròquia i comunitat indígena i que intenti donar nous serveis a les necessitats que sorgeixen en la vida diària.

16